

NATIONALE ARBEIDSRAAD

**CENTRALE RAAD VOOR HET
BEDRIJFSLEVEN**

ADVIES Nr. 1.727

CRB 2010-0470 DEF
CCR 10

Gemeenschappelijke Raadszitting van dinsdag 16 maart 2010

**EEN GESLAAGDE OVERGANG NAAR EEN KOOLSTOFARME ECONOMIE -
TWEDE ADVIES OVER DE THEMATIEK VAN DE GROENE JOBS**

2.352-1

Een geslaagde overgang naar een koolstofarme economie - Tweede advies over de thematiek van de Groene jobs

1 Voorgeschiedenis

Op 21 oktober 2008 heeft mevrouw MILQUET, minister van Werk en Gelijke Kansen, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Nationale Arbeidsraad een adviesvraag betreffende de groene jobs voorgelegd.

De werkzaamheden van de Raden werden op 18 december 2008 ingeleid door een halve studiedag, tijdens dewelke de deskundigen ter zake het woord kregen.

De gemengde subcommissie Groene jobs werd belast met het dossier. Na een hele reeks van vergaderingen werd op 14 juli 2009 uiteindelijk een eerste eensluidend advies¹ goedgekeurd, dat de stand van zaken m.b.t. de groene jobs op mondiaal, Europees en Belgisch niveau opmaakte en naast de essentieel milieugerelateerde aandachtspunten ook aandacht had voor de sociale (hoeveelheid en kwaliteit van de jobs) en de economische aspecten (economisch belang en gewicht van de activiteiten m.b.t. de overgang naar een koolstofarme economie).

Op dat moment hebben de Raden zich ertoe verbonden er alles aan te doen opdat een tweede advies zou worden uitgebracht, dat de conclusies van hun latere debatten omtrent de thematiek van de groene jobs zou weergeven.

De gemengde subcommissie Groene jobs, die werd belast met de bovengenoemde adviesvraag, is op 2 oktober, 28 oktober, 24 november en 1 december 2009 en op 7 en 19 januari en 11 februari 2010 bijeengekomen. Het op basis van deze vergaderingen opgestelde ontwerpadvies werd vervolgens voorgelegd aan de gemeenschappelijke plenaire vergadering van de Raden dd. 16 maart 2010, die het onderhavige advies heeft uitgebracht. Daarin worden de factoren beschreven die volgens de Raden belangrijk zijn om de overgang naar een koolstofarme economie en de opkomst van kwaliteitsvolle groene jobs te vergemakkelijken en te doen slagen.

¹ Advies van 14 juli 2009 betreffende de thematiek van de groene jobs (CRB 2009-1091 DEF, Advies nr. 1693)

2 Krachtlijnen

De Raden stellen vast dat de internationale klimaatonderhandelingen, meer bepaald die welke in december 2009 werden gevoerd tijdens de klimaatop van de Verenigde Naties in Kopenhagen, duidelijk maken dat er, ondanks het uitblijven van een akkoord over een welbepaald referentiejaar, wel degelijk een gemeenschappelijke wil is om de stijging van de gemiddelde temperatuur van de planeet, als gevolg van de accumulatie van broeikasgaseffecten van antropische oorsprong in de atmosfeer rond de aarde, tot 2 graden Celsius te beperken. De Raden stellen ook vast dat de Europese Unie, met de verschillende cijferdoelstellingen in haar Energie- en Klimaatpakket voor het jaar 2020, een stuwende rol speelt en blijft spelen in het ontstaan van deze toenemende internationale vastberadenheid om het klimaat op aarde zo goed mogelijk te vrijwaren. De Raden erkennen dat deze ontwikkeling duidelijk een zo snel mogelijke omschakeling naar een koolstofarme economie vergt, die een zgn. "groene" economie moet uitmaken. Ze delen daarom mee dat ze ten volle erkennen dat de opkomst van een dergelijke economie vanaf nu een onomkeerbare ontwikkeling is, die overigens nu al tot uiting komt in het feit dat de investeringsstromen in de eco-industriële sector blijikbaar op een hoog niveau blijven, ondanks de huidige crisis en wegens het feit dat de vooruitzichten voor de toekomst van de markt van de eco-industrieën in de meeste gevallen gunstig blijven, voornamelijk dan op de nieuwe en opkomende markten, waaronder die van de hernieuwbare energiebronnen en van de ecobouw, die nog een aanzienlijk groeipotentieel vertonen.

De Raden wensen het zeer ambitieuze karakter van deze overgang te onderstrepen, gelet op de omvang van de inspanningen die in het productie-, handels- en consumptiesysteem - in België, in Europa en in de rest van de wereld - moeten worden geleverd om ze concreet te realiseren. Deze inspanningen vormen dan ook een aanzienlijke uitdaging, die zo moet worden aangepakt dat ze in verhouding staat tot de positieve en negatieve effecten die de inspanningen zullen hebben op economisch, sociaal en milieuvlak, zowel in het noorden als in het zuiden van onze planeet.

De Raden wijzen erop dat deze grondige hervorming van het productieapparaat dan ook een complex proces is, dat niet alleen de ontwikkeling en de opkomst van nieuwe economische sectoren behelst, maar ook de verspreiding van nieuwe technologieën en processen in de meeste traditionele sectoren van de economie. De overgang naar een koolstofarme economie met talrijke groene jobs impliceert niet alleen een technologische, maar ook een economische en sociale ontwikkeling. Deze veelvormige gedaanteverwisseling dreigt m.n. te leiden tot het verdwijnen van bepaalde activiteiten en jobs, maar kan ook de creatie van nieuwe activiteitsvormen in de hand werken. In die zin is deze omschakeling - zoals destijds de overgang naar de informatiemaatschappij - een bron van tal van nieuwe groei- en werkgelegenheidsmogelijkheden. Met andere woorden, de verspreiding van de schone technologieën en processen en de vele arbeidsplaatsen die eraan verbonden zijn, kunnen aldus de negatieve effecten van de vorming van een economie die zich losmaakt van de fossiele energievormen meer dan compenseren.

Volgens de Raden is het dan ook belangrijk de groei- en werkgelegenheidskansen - niet alleen voor de nieuwe of opkomende ondernemingen, maar ook voor de bestaande - die uit deze onomkeerbare dynamiek voortspruiten, ten volle aan te grijpen: het grootste risico dat deze dynamiek inhoudt is niet - hoewel ze niet kunnen worden verwaarloosd - dat ze negatieve effecten heeft, maar wel dat de ermee gepaard gaande kansen niet zo snel mogelijk maximaal worden benut. De Raden sluiten zich dan ook resoluut aan bij een werkwijze die erin bestaat deze dynamiek te bevorderen d.m.v. een resoluut voluntaristische actie van alle betrokken actoren, t.w. de overheid, de ondernemingen, de werknemers, de burgers: de ecologische omschakeling van de economie vormt overduidelijk een maatschappelijk proces, waarvoor de verantwoordelijkheid door elkeen moet worden gedragen.

Volgens de Raden behoren de bewustmaking omtrent de noodzaak van een snelle overgang naar een zgn. "groene" economie en de adequate begeleiding die deze overgang vergt tot de gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokken actoren, maar is het toch voornamelijk - maar niet uitsluitend - de taak van de overheid om zo vlug mogelijk de verschillende maatregelen in te voeren waardoor de ondernemingen, en in het bijzonder de kmo's, onder de beste voorwaarden en zonder dat hun concurrentievermogen hierdoor wordt aangetast, een beroep kunnen doen op de schone technologieën en processen, met inbegrip van wat de menselijke hulpbronnen en de sociale cohesie betreft. Het is ook de taak van de overheid te zorgen voor een passend kader opdat de diverse kosten die de overgang naar deze technologieën en processen voor de ondernemingen, ook voor de kmo's, impliceert, telkens d.m.v. de meest geschikte financieringsmodaliteiten kunnen worden gedragen.

Wat de rol van de overheid betreft, wensen de Raden ook de aandacht van alle betrokken beleidsbepalers te vestigen op het kapitale feit dat een geslaagde overgang naar een koolstofarme economie maar ten uitvoer kan worden gelegd als de ter zake genomen maatregelen - m.n. op het vlak van het industriebeleid - op de diverse bevoegdheidsniveaus, hetzij in België tussen de federale staat en de deelstaten, hetzij op supranationaal niveau tussen de Europese autoriteiten en de lidstaten, goed worden gecoördineerd. Hiertoe moeten alle nodige vormen van samenwerking worden benut om deze coördinatie effectief te waarborgen.

De overgang naar een "groene" economie is een uitdaging die collectief op een positieve wijze moet worden aangepakt, maar de Raden wijzen er toch op dat het ook belangrijk is dat alle bovengenoemde actoren erop toezien dat deze overgang werkelijk op een beheerste manier tot stand komt. Een geslaagde intrede in deze nieuwe economie impliceert dat, alvorens ze zich ontwikkelt, zo grondig mogelijk wordt geanticipeerd op de noodzakelijke veranderingen, door gepaste studies en analyses uit te voeren die de impact ervan op economisch en sociaal vlak kunnen aantonen. Bovendien moet een geslaagde overgang naar deze nieuwe economie ook met de juiste begeleiding gepaard gaan, opdat ook de ongewenste effecten ervan onder controle worden gehouden. De Raden delen in dit verband mee dat de werknemers- en werkgeversorganisaties die in hun midden zitting hebben, zich al langere tijd bewust zijn van de noodzaak om op dit proces in zijn verschillende dimensies te anticiperen en het in goede banen te leiden.

De Raden onderstrepen dat een dergelijke ontwikkeling, wil ze volledig succesvol worden, enerzijds het bestaan van economisch concurrentiebestendige ondernemingen en anderzijds een sociaal rechtvaardige overgang vergt. Pas als de ondernemingen concurrerend zijn en kunnen werken in een gezonde internationale mededingingscontext, zullen ze hun noodzakelijke ecologische omschakeling ten uitvoer kunnen leggen. Voorts zal deze overgang ook pas sociaal aanvaard worden indien de werknemers, in het kader van ons bestaande systeem van sociale bescherming, zich terzelfder tijd correct voorbereiden op de veranderingen in het beroepsleven die door de schone technologieën en processen worden opgelegd.

Vanuit dit oogpunt moeten de opleidingsinspanningen - die zowel betrekking hebben op het initieel onderwijs dat in de scholen en de universiteiten wordt verstrekt als op het alternerend leren en op de voortgezette opleiding, zowel in de bedrijven als daarbuiten - volgens de Raden enerzijds aanvullende steun verlenen aan beginnende en innoverende ondernemingen om de kansen op nieuwe banen en groei ten volle te benutten en anderzijds vermijden dat nieuwe sociale breuken ontstaan, die vooral ten koste zouden gaan van de laaggeschoolden.

De Raden merken op hoezeer het ontstaan van innoverende beroepsactiviteiten - hetzij door hun inhoud, hetzij door de context waarin ze worden uitgeoefend - een invloed kan hebben op de collectieve arbeidsbetrekkingen. De Raden wensen dan ook de zorg van de sociale gesprekspartners te onderstrepen om samen de maatregelen te beheren die moeten worden genomen om te anticiperen op de invoering of de ontwikkeling van de schone technologieën en processen en van de groene jobs en deze in goede banen te leiden. Ze zijn immers van oordeel dat dit de best mogelijke aanpak is, die dan ook bij voorrang moet worden bevorderd: de overgang naar een koolstofarme economie wijzigt dan wel de individuele en de collectieve arbeidsbetrekkingen, maar het optreden van de sociale gesprekspartners zal een toegevoegde waarde betekenen voor de voordelen die deze overgang zal opleveren en zal de nadelen ervan maximaal bijsturen. Aangezien het voorts noodzakelijk zal zijn, zoals ook in het verleden het geval was, aandacht te besteden aan de gevolgen van het proces ter bestrijding van de klimaatverandering, pleiten de Raden ervoor dat de actieterreinen die bij voorrang aan de sociale gesprekspartners toebehoren, hun ook blijvend worden toegemeten t.a.v. de structuren die op Belgisch niveau werden opgezet om de doelstellingen inzake de bestrijding van de klimaatverandering en de overgang naar een milieuvriendelijke en sociaal verantwoorde economie te realiseren.

In deze context onderstrepen de Raden ook het belang van de vigerende rechtsbepalingen die de voorlichting en de raadpleging van de werknemers en van hun vertegenwoordigers op de werkplaatsen regelen: deze regelgevende en conventionele bepalingen zijn nuttig om tot een vertrouwensklimaat te komen dat van essentieel belang is voor de omschakeling van de ondernemingen naar een groenere activiteit en voor de invoering van nieuwe procedés die beter zijn voor het klimaat en voor het leefmilieu. Gelet op het belang van de sociale dialoog ter zake, merken de Raden evenwel op dat, mocht de kennis over de groene economie aanzienlijk toenemen, zij zich ertoe verbinden te onderzoeken welk gevolg aan onderhavig advies moet worden gegeven.

Om deze verschillende redenen herhalen de Raden de verbintenis die ze in hun eerste advies van 14 juli 2009 betreffende de thematiek van de groene jobs waren aangegaan, t.w. dat ze bereid zijn al hun verantwoordelijkheden op te nemen t.a.v. de dynamiek van structurele verandering van de economie die wordt opgelegd door de strijd tegen de klimaatverandering van antropische oorsprong. Vanuit dit oogpunt is onderhavig advies erop gericht aan alle betrokken beleidsbepalers ook blijf te geven van de vastberadenheid van de sociale gesprekspartners om het bewustmakings- en advieswerk in het kader van die vele uitdagingen voort te zetten.

Meermaals werd echter al onderstreept dat de Raden op dit moment over te weinig nauwkeurige informatie en gegevens beschikken om tot een grondigere reflectie te komen over de thematiek van de groene jobs. In dit verband zijn ze dan ook ingenomen met het feit dat zowel op Belgisch als op Europees niveau tal van initiatieven en evenementen rond dit thema het licht zien, die hun gedetailleerde en juiste cijfergegevens inzake de groene jobs kunnen opleveren en aldus hun toekomstige werkzaamheden op een nuttige wijze kunnen verrijken.

Op Belgisch niveau gaat het o.m. om de navolgende acties:

- het verslag van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid zal dit jaar worden gewijd aan de thematiek van de "groene jobs";
- de fod Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft de opdracht gegeven voor een studie over de "Green jobs", om het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie ter zake voor te bereiden. Het studiebureau IDEA Consult, dat met de studie werd belast, zal normalerwijze begin mei 2010² een voorlopig verslag ter beschikking stellen;
- op 28 en 29 september 2010 zal in Terhulpen een ministerconferentie over de problematiek van de groene jobs worden georganiseerd;
- minister Milquet wenst de thematiek van de "werkgelegenheid in het licht van de klimaatuitdaging" als een van de centrale punten van het Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie vast te leggen;
- het Belgische voorzitterschap bij de Unie zou tegen juni 2010 willen dat op het vlak van groene jobs richtsnoeren worden opgesteld in de EU 2020-strategie, die onder het Spaanse Voorzitterschap van de Unie zal worden behandeld. De Raden delen in dit verband mee dat ze, in het kader van het Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie, op 17 september 2010 een conferentie organiseren met als titel "Rol van de sociale gesprekspartners in de vaststelling, de tenuitvoerlegging en de opvolging van de Lissabonstrategie".

Voorts bemerken de Raden op het terrein een aantal concrete acties op het vlak van groene jobs en/of die tot een koolstofarme economie leiden. Enkele daarvan worden ter illustratie als bijlage bij onderhavig advies (Bijlage 2) opgenomen.

² Voorstelling van de studie van het studiebureau IDEA Consult:

GREEN JOBS - ONDERSTEUNING VAN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENST WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG TER VOORBEREIDING VAN HET BELGISCHE VOORZITTERSCHAP BIJ DE RAAD VAN DE EU.

Op 1 juli 2010 neemt België de fakkel van Spanje over als voorzitter van de Raad van de EU. Bovenaan de agenda zullen de werkgelegenheid en de groene economie staan. IDEA Consult verstrekt zijn analytische ondersteuning aan de federale overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg bij de voorbereiding van het Voorzitterschap. Het ontwerp streeft vier doelstellingen na:

- een algemeen conceptueel kader uitwerken waarmee een hele reeks van begrippen als "groene economie", "eco-industrie", "groene jobs", "milieubeleid"... kunnen worden geïdentificeerd, onderscheiden en met elkaar in verband gebracht;
 - de kansen, bedreigingen en uitdagingen voor de Belgische werkgelegenheidsmarkt die inherent zijn aan de ontwikkeling van de "groene economie" analyseren;
 - de impact van het arbeidsmarktbeleid op de ontwikkeling van de groene jobs in België en in de Europese Unie in haar geheel evalueren; en
 - beleidsvoorstellen formuleren.
- Een belangrijk resultaat van de studie berust bij de evaluatie van het beleidspotentieel inzake de arbeidsmarkt om de groene ontwikkeling te versterken en aan te geven welke strategische keuzes het best beantwoorden aan de behoeften van de arbeidsmarkt op het vlak van de groene economie. De studie zal ook een meta-analyse van het aantal groene jobs in België en de EU verstrekken. Ze zal veel aandacht besteden aan de kadervoorwaarden waarbinnen de eco-industrie werkt en die essentieel zijn voor de ontwikkeling van groene jobs.

Wat voorts het Europese niveau betreft:

- heeft Eurostat in augustus 2009 een studie aangevat die de groene economie kwantitatief moet afbakenen; de resultaten van deze analyse zullen allicht in mei 2010 beschikbaar zijn;
- zal de Europese Commissie normalerwijze in de loop van de zomer van 2010 een Staff Working Paper over de groene jobs goedkeuren;
- werd binnen het EMCO (Comité voor de Werkgelegenheid van de Europese Unie) een werkgroep Groene jobs opgericht met als doel tegen december 2010 een advies uit te brengen;
- werd, nog steeds binnen het EMCO, een werkgroep Indicatoren ermee belast de groene jobs te omschrijven en te meten. Het verslag van deze werkgroep zal allicht in december 2010 worden neergelegd.

3 Contextuele aanpak

3.1 Ontwikkeling van een kennisbasis

De Raden vestigen de aandacht op het kapitale feit dat de overgang naar een koolstofarme economie en de verspreiding van groene jobs waarmee ze gepaard gaat, een volstrekt nieuw vooruitzicht vormen. Daarom mag de uitstippeling van de maatregelen die nodig zijn voor de massale verkleining van de ecologische voetafdruk van de productie- en handelsactiviteiten, zoals ze al meermaals hebben laten weten aan de regering, niet tot stand komen zonder dat eerst een grondige en gepaste knowhow in dit nieuwe domein wordt opgebouwd. De Raden dringen er daarom eens te meer met klem op aan dat een kritieke massa van - o.m. vergelijkende - gegevens zo vlug mogelijk wordt verzameld, opdat zij later alsmear nauwkeurigere en pertinentere aanbevelingen kunnen formuleren. In dit verband verwijzen ze ook naar hun advies van 14 juli 2009 betreffende de thematiek van de groene jobs en herinneren ze eraan dat zij het daarin van essentieel belang achtten zo correct mogelijk te kunnen inspelen op de omvang en de aard van de sociaaleconomische kansen en risico's van de ecologische overgang voor de nationale economie, m.n. wegens de specifieke eigenschappen van haar industriële structuur, die bovendien stevig verankerd is in een internationale veranderende context, die op zijn beurt sterk zal worden beïnvloed door het universele verschijnsel van het koolstofvrij maken en, bijgevolg, door de eigen koers van het klimaat-, het energie- en het milieubeleid die hiertoe in de andere landen ten uitvoer zullen worden gelegd. De Raden onderstrepen dat een dergelijke analyse m.n. tot doel heeft na te gaan hoe het concurrentievermogen van de Belgische economie kan worden gevrijwaard en versterkt, door duidelijk te maken welke voorwaarden noodzakelijk zijn opdat de nationale economische activiteit op internationaal niveau kan kaderen in een "level playing field", dat deze concurrentiepositie ten volle garandeert.

Om deze reden hebben de Raden de federale regering meermaals gewezen op het belang van de samenstelling van een dergelijke kennisbasis en op het feit dat de ontwikkeling hiervan volgens hen in de eerste plaats moet worden gerealiseerd door zo snel mogelijk een SWOT-analyse ("Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats") ter zake te verrichten. De Raden betreuren ten stelligste dat hun aanbeveling in dit verband, ondanks positieve signalen van sommige ministers, tot dusver nog niet werd opgevolgd.

De Raden wijzen er evenwel op dat deze doelstelling, in het licht van de huidige klimaat-, milieu- en energie-ontwikkelingen, zoals ze al in hun advies van 14 juli 2009 aangaven, niet als voorwendsel mag dienen om een afwachtende houding aan te nemen of zich in een of andere vorm van immobilisme te nestelen: de economische en sociale kansen en bedreigingen die aldus zullen worden opgespoord, moeten integendeel het beginpunt zijn voor het uitwerken van creatieve oplossingen om aan zowel de kansen als de bedreigingen zo goed mogelijk tegemoet te komen. In dit verband onderstrepen de Raden dat de ecologische duurzaamheid van de diverse economische bedrijfstakken, in de context van de mondialisering en van de mogelijke relocaties die ze inhoudt, in België en in Europa voorts een cruciale vector van hun concurrentievermogen vormt.

3.2 De toekomstige EU 2020-strategie

De Raden zijn van oordeel dat de voorliggende problematiek, meer bepaald de bevordering van de groene jobs, uiteraard in een internationale en meer bepaald Europese context kadert wat België en de andere lidstaten van de Unie betreft. In dit opzicht zijn ze van mening dat de huidige vernieuwing van de zgn. Lissabonstrategie een essentieel gegeven is: deze herziening kan en moet volgens hen absoluut de gelegenheid zijn om aan de overgang van onze productie-, handels-, en consumptiepatronen naar een "groene" economie de nodige supranationale dimensie te verlenen. Net als in het bovenvermelde advies van 14 juli 2009 vragen de Raden in dit verband dat de voorliggende problematiek dan ook de grootste aandacht krijgt bij de uitvoering van de Europese strategie inzake energie en klimaat en, meer bepaald, van de EU 2020-strategie, die precies de ambitie heeft "van de Europese Unie een meer innoverende, op kennis gebaseerde en koolstofarme economie te maken, opdat ze opnieuw de weg vindt naar groei, werkgelegenheid, sociale samenhang en de milieubekommeringen".

In deze context hebben de Raden een onderzoek gewijd aan het werkdocument dd. 24 november 2009 getiteld "Raadpleging over de toekomstige EU 2020-strategie", waarin de nieuwe Europese Commissie een hernieuwde strategie voorstelt om, in het verlengde van de huidige zgn. Lissabonstrategie, van de Europese Unie "een duurzame, groenere en slimmere sociale markteconomie te maken." Voorts hebben ze er nota van genomen dat het bovengenoemde werkdocument inmiddels het voorwerp is geweest van een brede raadpleging binnen de Unie.

Inhoudelijk hebben de Raden akte genomen van het feit dat de nieuwe Europese Commissie in haar werkdocument de ambitie te kennen geeft om "de afgesproken doelstellingen inzake klimaatverandering en energie (...) te bereiken en tegemoet te komen aan de toekomstige behoeften (...) door de druk die wordt uitgeoefend op de hulpmiddelen te verminderen" door van de ontwikkeling van een "concurrerende groenere economie (...)" een van de drie prioritaire thema's te maken van de strategie van de Europese Unie voor 2020. Meer in het bijzonder hebben de Raden er nota van genomen dat deze prioriteit beoogt "dat alle economische sectoren, van traditionele fabrikanten tot nieuwe hightech starters, hun prestaties verbeteren door een lager en efficiënter verbruik van niet-hernieuwbare energie- en hulpbronnen." De Raden hebben ook de overtuiging opgemerkt die in dit stadium door de Europese Commissie wordt uitgedrukt, nl. dat "de omvorming van de EU tot een slimmere, groenere en meer competitieve economie de werkgelegenheid zal stimuleren en zal helpen om de hoge werkloosheidscijfers te verhelpen".

De Raden hebben voorts kennis genomen van de meer uitvoerige analyse die de Europese Commissie in haar raadplegingsdocument ontwikkelt aangaande de "vergroening" van de economie. Ze hebben meer bepaald vastgesteld dat ze op dit ogenblik in dit verband schrijft dat: "Europa in de wereld van morgen met relatief hoge energieprijzen, beperkingen op de koolstofuitstoot en aanzienlijk grotere concurrentie voor toegang tot hulpbronnen competitief zal moeten blijven. Een efficiënter gebruik van de hulpbronnen, met inbegrip van energie, en de toepassing van nieuwe, groenere technologieën zullen de groei stimuleren, werkgelegenheid en diensten creëren en de EU helpen een sterke productiesector en een succesvolle dienstensector in stand te houden en haar milieu- en klimaatdoelstellingen te bereiken. Zorgen voor goed functionerende product-, diensten- en arbeidsmarkten is een noodzakelijke voorwaarde voor succes. Vergroening van de economie houdt niet alleen verband met het creëren van nieuwe bedrijfstakken. Het is even belangrijk de modernisering van de bestaande industriële sectoren in Europa te versnellen, die in de nasleep van de crisis al voor een groot deel door herstructureringen getroffen zijn. Deze doelstellingen bereiken zal van essentieel belang zijn om de EU in staat te stellen te concurreren in een wereld waarin alle landen op zoek zijn naar oplossingen voor deze problemen. Dit betekent dat de materiële grondstoffen van de economie efficiënter moeten worden gebruikt en productiever moeten worden door de druk op de hulpbronnen te verlagen. Dit impliceert een verschuiving van onze economie door gerichte regulering (bv. bevordering van energie-efficiënte producten en systemen), emissiehandel, belastinghervorming, steun, subsidies en leningen, een beleid inzake overheidsinvesteringen en aanbestedingen en het toespitsen van onze onderzoeks- en innovatiebegrotingen op die doelstellingen."

Voorts nemen de Raden akte van de verschillende pistes die de Europese Commissie ontwikkelt om de economie koolstofvrij te maken, waaronder: (1) de ontwikkeling van slimme en gemoderniseerde vervoers- en energie-infrastructuur, (2) de vervanging, tegen 2030, van de helft van de bestaande elektrische centrales in de Unie door koolstofarme eenheden, (3) de klemtoon leggen op het industriebeleid, m.n. op eco-innovatie, (4) het beleid inzake staatssteun een rol laten spelen bij de ondersteuning van de overgang naar een groenere economie, (5) een convergentie- en integratiestrategie uitstippelen die de sterke onderlinge afhankelijkheid van de lidstaten, van de strategieën en van de doelstellingen erkent enz.

De Raden merken ten slotte op dat de Europese Commissie verklaart te erkennen dat de EU 2020-visie die ze in haar raadplegingsdocument ontwikkelt, om in de praktijk te worden omgezet, een actieve ondersteuning van alle belanghebbende partijen en meer bepaald van de sociale gesprekspartners zal vergen. Ze nemen er in dit verband nota van dat (1) de Europese Commissie verwacht dat de Europese Raad van juni 2010, op basis van haar toekomstige mededeling, een klein aantal prioritaire doelstellingen vastlegt en dat voorts (2) aan de lidstaten voor elke van deze doelstellingen zal worden gevraagd nationale doelstellingen voor een periode van vijf jaar vast te leggen. Vanuit dit oogpunt herinneren de Raden eraan dat ze zich bereid verklaren actief deel te nemen aan de vaststelling van deze nationale doelstellingen en vragen ze aan de regeringsinstanties om vanaf nu op Europees niveau als spreekbuis op te treden voor hun standpunten ter zake, meer bepaald in het meer onmiddellijke vooruitzicht van het toekomstige Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie tijdens het tweede halfjaar van 2010.

Inmiddels heeft de Europese Commissie de mededeling "Europa 2020, een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei" bekendgemaakt. Deze zal moeten worden besproken tijdens de Europese Raden van 25 en 26 maart 2010 en van 17 en 18 juni 2010. Dit nieuwe document zal door de belanghebbende partijen grondig worden geëvalueerd wat betreft de aspecten ervan die verband houden met de overgang naar een koolstofarme economie.

Bovendien nemen de Raden er nota van dat de invloed op het algemene werkgelegenheidspeil volgens de Europese Commissie³ beperkt en zelfs licht positief zou moeten zijn. Volgens twee studies van het Federaal Planbureau zou deze impact op de werkgelegenheid, volgens bepaalde scenario's, groter kunnen zijn wat het creëren van arbeidsplaatsen betreft.⁴

Voorts doen de Raden hier een oproep aan de Europese Commissie opdat de EU 2020-strategie, in de bijzondere context van bepaalde landen van deze planeet, bijzondere aandacht besteedt aan de naleving van de internationale arbeidsnormen en zelfs aan de verbetering ervan en dat de strategie ook toeziet op de kwaliteit van bepaalde banen die nog niet beantwoorden aan de criteria inzake waardig werk zoals die worden omschreven door de Internationale Arbeidsorganisatie.⁵ Volgens dezelfde logica nemen de Raden er nota van dat het IAO-verslag⁶ de cruciale behoefte aan opleiding onderstreept in het kader van de overgang naar een koolstofarme economie en dat het verslag ook onderstreept dat weinig waardige groene beroepen zullen worden gecreëerd voor de meest kwetsbaren van deze wereld, waartoe ook de laaggeschoolden behoren.

3.3 Het Belgisch Voorzitterschap van de Europese Unie - tweede halfjaar 2010

De Raden zijn van oordeel dat België, tijdens zijn toekomstige Voorzitterschap 2010 van de Europese Unie, een diepgaand debat op gang zou moeten trekken over de manier waarop de positieve synergieën en wisselwerkingsvormen op Europees niveau kunnen worden ontwikkeld tussen de economische, de sociale, de milieu- en de werkgelegenheidspijler van de nieuwe EU 2020-strategie, die, zoals hierboven al werd aangestipt, tot doel heeft te komen tot een "duurzame, groenere en slimmere sociale markteconomie." Zoals hierboven werd vermeld, lijkt een betere coördinatie van de verschillende beleidsvormen op het niveau van de DG's van de Europese Unie, van de verschillende Raadsformaties (EPSCO en ECOFIN) en van de verschillende comités die betrokken zijn bij de Lissabonstrategie (EPC, Comité voor de Werkgelegenheid, Comité voor de Sociale Bescherming) in hun ogen immers meer dan ooit een essentiële voorwaarde te zijn om deze strategie te doen slagen.

³ Sleutelgegevens uit het verslag "Werkgelegenheid in Europa" van 2009, mededeling van de Commissie (COM (2009) 639 def), 23 november 2009. Deze mededeling kan worden geraadpleegd via de volgende link:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:FIN:FR:PDF>

⁴ 1) "The Belgian environment industry (1995-2005), Working paper 7-09, juni 2009. Dit document kan worden geraadpleegd via de link: http://www.plan.be/publication/Publication_det.php?lang=fr&TM=30&IS=718&KeyPub=835&Type=21 en 2) ("Impact of the EU Energy and Climate Package on the Belgian energy system and economy. Study commissioned by the Belgian federal and three regional authorities", Working paper 21-08, november 2008. Document beschikbaar via de link: http://www.plan.be/publications/publication_det.php?lang=fr&TM=30&IS=71&KeyPub=763&Rtpe=21).

⁵ Waardig werk vat de verzuchtingen van de mensen op het werk samen - hun verzuchtingen om toegang te krijgen tot een baan en tot een billijk loon, om rechten te genieten, om te beschikken over middelen om zich uit te drukken en erkend te worden, om rechtvaardigheid en gelijkheid tussen de geslachten te genieten. Deze verschillende dimensies van waardig werk vormen de fundamentele van de vrede in de gemeenschappen en in de samenleving. Waardig werk staat centraal in de inspanningen die worden geleverd om armoede uit te roeien en is een middel om te komen tot duurzame, billijke en verenigende ontwikkeling. (Vertaling-definitie van de IAO).

Bron: http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Mainpillars/WhatIsDecentWork/index.htm.

Zie ook "Emplois verts: Pour un travail décent dans un monde durable, à faibles émissions de carbone. Messages politiques et principales conclusions à l'intention des décideurs", Milieuprogramma van de Verenigde Naties, september 2008.

⁶ Studie "Emplois verts: Pour un travail décent dans un monde durable, à faibles émissions de carbone", Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP), Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), Internationale Organisatie van de Werkgevers (IOE) en Internationaal Vakverbond (IVV), september 2008

4 Nieuwe groeimogelijkheden

4.1 Algemene opmerkingen

De Raden stellen vast dat verschillende ontwikkelingen langs de aanbod- en vraagzijde⁷ het huidige concurrentiemodel onder druk zetten en de westerse economieën (waaronder de Belgische) dwingen om de overstap te maken naar een groene innovatiegedreven economie. Voor de westerse landen (waaronder België) wordt het steeds moeilijker om te concurreren met prijzen of door bestaande producten efficiënter te produceren en zo productiviteitsstijgingen te realiseren. Nu concurreert ons land nog in belangrijke mate door efficiëntiegedreven productiviteitsstijgingen, maar in de toekomst zal ons land veel meer het verschil moeten maken door zijn kennis en wat ermee gebeurt⁸.

De Raden vestigen er de aandacht op dat vorming (waarop verder in de tekst dieper wordt ingegaan) een inputfactor is die onlosmakelijk verbonden is met kennis. De vormingsinstituten produceren immers de "skills" die kennis kunnen produceren en absorberen. Kennis alleen is volgens de Raden niet genoeg om de transitie naar een groene economie succesvol te realiseren. Ten eerste is het in hun ogen van belang dat er voldoende competitieve bedrijven zijn, bedrijven die het omwille van hun grotere financiële draagkracht gemakkelijker hebben om te investeren in groene jobs en/of in de vergroening van bestaande jobs. Ten tweede is het volgens hen belangrijk dat kennis daadwerkelijk wordt omgezet in nieuwe en verbeterde (groenere) producten en diensten, m.a.w. is er nood aan innovatie in het algemeen en eco-innovatie in het bijzonder. Vervolgens is er in hun ogen nood aan ondernemerschap om innovatie in het algemeen en eco-innovatie in het bijzonder af te stemmen op marktopportunities en om te evolueren naar creatieve groene of groenere sectoren en segmenten. En aangezien lokale markten vaak te klein zijn voor bedrijven om op een optimale schaal te produceren, is internationalisatie van activiteiten volgens de Raden een vierde noodzakelijke voorwaarde voor een succesvolle overschakeling op een groene economie⁹.

4.2 De rol van innovatie

Omdat de top van de efficiëntieverbeteringen stilaan in zicht lijkt, zal het concurrentievermogen van de Belgische economie meer en meer afhangen van het vermogen om producten en diensten met een hogere toegevoegde waarde te vervaardigen en te verkopen. Volgens de Raden is het daarom ook belangrijk om, naast het verbeteren van bestaande productieprocessen, ook nieuwe milieuvriendelijke producten en diensten te ontwikkelen waarvoor (internationale) klanten bereid zijn te betalen. Wil België de noodzakelijke overstap maken naar een groene economie, dan moet volgens de Raden de innovatie-inspanning in het algemeen en de eco-innovatie inspanning in het bijzonder verder worden opgedreven. Dit vereist in hun ogen een innovatiecultuur binnen zowel de bedrijven, de overheid als de ganse maatschappij. Binnen de bedrijven is het daarom nodig om werknemers zoveel mogelijk te betrekken bij het innovatieproces. Werknemers beschikken immers vaak over nuttige informatie op dit vlak (bv. ervaring met voorkeuren van klanten, kennis over het productieproces...). Naast interne

⁷ Twee voorbeelden van dergelijke ontwikkelingen zijn de concurrentie die almaar groter wordt door de toenemende globalisering (ontwikkeling aan de aanbodzijde) en de verscheidenheid in consumentenvoorkeuren die groter wordt (ontwikkeling aan de vraagzijde).

⁸ Bron : Technisch verslag van het secretariaat dd. 12 november 2009 over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling (CRB 2009-1500), blz. 85.

⁹ Bron : Technisch verslag van het secretariaat dd. 12 november 2009 over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling (CRB 2009-1500), blz. 85.

bronnen vereist innovatie volgens de Raden ook steeds meer interactie met externe kennisbronnen. Zo kunnen bv. ook klanten en leveranciers over heel wat nuttige informatie beschikken. Maar ook kennisinstellingen winnen aan belang. De kennis die nodig is voor innovatie wordt immers steeds complexer, waardoor het voor bedrijven alsmaar moeilijker wordt om alle kennis zelf te genereren. Het is dan ook evident dat samenwerken met kennisinstellingen een positief effect heeft op de innovatieprestaties van bedrijven¹⁰.

De Raden stellen vast dat het voor de ontwikkelde landen (waaronder België) in het algemeen de kennisintensieve hoogtechnologische sectoren zijn die het sterkst groeien en die derhalve cruciaal zijn voor het groeipotentieel van de economie en dus ook voor de werkgelegenheid¹¹. In de context van de vergroening van de economie vinden de Raden het dan ook belangrijk de nodige aandacht te schenken aan deze op kennis gebaseerde sectoren die op het vlak van groei en werkgelegenheid veel perspectieven bieden en voor de welke er hun inziens een belangrijke rol is weggelegd in de strijd tegen het broeikaseffect en tegen de klimaatverandering.

Nog steeds in dezelfde context vinden de Raden het van wezenlijk belang dat de bevoegde overheidsinstanties O&O, ondernemerschap en de vorming van een gunstige omgeving voor nieuwe en innoverende bedrijven bevorderen. De mogelijkheden om groene activiteiten en groene jobs in het leven te roepen hangen volgens hen immers in hoge mate af van de maatregelen die de overheid neemt om (eco-)innovatie te bevorderen en de ondernemers te helpen met het grijpen van de kansen die de overschakeling op een groene economie biedt en met de concretisering ervan in nieuwe producten, diensten en/of markten die een milieugerelateerde meerwaarde hebben.

De Raden nemen er akte van dat er al heel wat Europese fondsen, programma's en platforms bestaan die aanzienlijk kunnen bijdragen tot de ondersteuning van de transitie naar een groene(re) economie. Ze zijn van oordeel dat deze initiatieven hun plaats zouden moeten vinden in de EU 2020-strategie die thans in volle voorbereiding is, en dat in die context zou kunnen worden onderzocht of het relevant is een nieuw specifiek Europees fonds op te richten om de ontwikkeling van technologieën en de aanpassing van het werkgelegenheidsbeleid te vergemakkelijken.

¹⁰ Bron : Technisch verslag van het secretariaat dd. 12 november 2009 over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling (CRB 2009-1500), blz. 88.

¹¹ Bron : Technisch verslag van het secretariaat dd. 12 november 2009 over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling (CRB 2009-1500), blz. 85.

4.3 De rol van O&O

De noodzakelijke overstap naar een groene economie vereist volgens de Raden dat de inspanningen inzake O&O die een katalysator vormen voor innovatie, fors worden opgedreven.

De Raden herinneren eraan dat op de Top van Barcelona in 2002 als doelstelling werd vooropgesteld dat de Europese Unie tegen 2010 haar uitgaven voor O&O moet verhogen tot 3% van het bbp (2% daarvan moet gefinancierd worden door de privésector en 1% door de publieke sector) en dat België deze doelstelling zowel op nationaal als op regionaal niveau heeft overgenomen.

Ze stellen vast dat België nog ver verwijderd is van de Barcelona doelstelling : de financiering van O&O door bedrijven bedraagt in België 1,1% van het bbp, de financiering van O&O door de publieke sector 0,45% van het bbp.

De Raden roepen het Belgische voorzitterschap op om maatregelen aan te moedigen die onontbeerlijk zijn opdat de O&O-uitgaven minstens 3% van het nationaal inkomen kunnen bereiken (2% voor de privésector en 1% voor de overheid) en er tegelijk op toe te zien dat alle bevorderingsmaatregelen in overeenstemming zijn met de doelstellingen die Europa voor zichzelf op het vlak van duurzame ontwikkeling vaststelt en waarin de specifieke kenmerken van de kmo's beter in aanmerking worden genomen¹².

4.4 De rol van ondernemerschap

De Raden zijn van oordeel dat ondernemerschap cruciaal is in de overgangsfase naar een groene economie. Inderdaad, ondernemerschap kan worden gezien als een katalysator voor innovatie in het algemeen en voor eco-innovatie in het bijzonder. Oudere, grotere bedrijven ondervinden immers vaak moeilijkheden om te stoppen met oudere technologieën en om te onderkennen dat ze met deze technologieën niet langer vooruitgang kunnen boeken ; fundamentele veranderingen botsen er vaak op interne weerstand, met als gevolg dat potentieel interessante kennis ongebruikt in de kast blijft liggen. Nieuwe ondernemingen kunnen door hun kleine schaal vaak flexibeler inspelen op veranderingen. Ze hebben per definitie geen traditie en moeten dus minder interne weerstand overwinnen. Bovenop de geschetste voordelen, ondervinden startende ondernemingen in deze fase ook minder nadeel van hun kleine schaal. De nadruk ligt immers op snelheid, innovatie, productdifferentiatie en minder op de laagste kosten per eenheid waarvoor een optimale schaal wel heel belangrijk is¹³.

¹² Bron : CRB/NAR-advies dd. 1 april 2009 over het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie in 2010 (CRB 2009-561 DEF, Advies nr. 1678), blz. 8.

¹³ Bron : Technisch verslag van het secretariaat dd. 12 november 2009 over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling (CRB 2009-1500), blz. 89.

4.5 De rol van samenwerkingsverbanden

De Raden preciseren dat innovatie (en dus ook eco-innovatie) het gevolg is van zowel “acties van” als van “interacties tussen” verschillende actoren (bv. de bedrijven en de kennisinstellingen). Ze stellen vast dat er veel kennis geproduceerd wordt, maar dat deze kennis nog onvoldoende wordt omgezet in commerciële producten/diensten en/of bedrijven. Ze zijn ervan overtuigd dat een betere kennistransfer tussen de wetenschappelijke wereld en de bedrijfs wereld aan dit probleem tegemoet zou kunnen komen, maar beseffen dat het voor kmo's vaak niet vanzelfsprekend is om samen te werken met universiteiten en andere publieke onderzoeksorganisaties daar deze daarvoor vaak niet over voldoende middelen en/of expertise beschikken¹⁴.

De Raden zijn zich ervan bewust dat het voor bedrijven belangrijk is op de hoogte te zijn van de meest recente milieutechnologische ontwikkelingen en beseffen ook dat dit een complex en arbeidsintensief proces is waarvoor individuele bedrijven vaak te weinig tijd en financiële middelen hebben. Gegeven het belang van dergelijke informatie om op tijd te kunnen inspelen op nieuwe milieutechnologische trends, vragen de Raden meer overheidssteun voor: (environmental) technology watch-activiteiten van de collectieve onderzoekscentra die de sector goed kennen en bijgevolg heel gerichte informatie kunnen verzamelen en verspreiden; demonstratieprojecten die erop gericht zijn de technische en economische levensvatbaarheid van de (milieu-)technologieën aan te tonen ; troubleshooting-activiteiten via dewelke de collectieve onderzoekscentra bedrijven helpen bij het zoeken naar oplossingen voor de problemen waarmee ze geconfronteerd worden¹⁵.

4.6 De rol van normen

De Raden herinneren aan het belang van de bijdrage die hoge milieunormen op Europees niveau kunnen leveren tot een strategie voor een sterk en evenwichtig concurrentievermogen¹⁶.

Ze preciseren dat normen een andere katalysator zijn voor (eco-)innovatie dan de hierboven vermelde projecten en activiteiten. Heel wat innovatieve projecten, zeker in bepaalde sectoren, worden geïnitieerd door de invoering van nieuwe normen of de verstrenging van bestaande normen. De normenantennes waarover de meeste collectieve onderzoekscentra beschikken, spelen hierin een belangrijke rol. Ze informeren hun leden over de bestaande en in voorbereiding zijnde normen en helpen bij de implementatie ervan. Het verdient volgens de Raden aanbeveling om deze normenantennes uit te breiden naar alle collectieve onderzoekscentra en andere collectieve initiatieven (bv. federaties, competentiepolen,...)¹⁷.

¹⁴ Bron : het CRB-advies dd. 17 juli 2009 betreffende het versterken van kennisuitwisseling tussen de onderzoekswereld en het bedrijfsleven (CRB 2009-935 DEF), blz. 5.

¹⁵ Bron : het CRB-advies dd. 17 juli 2009 betreffende het versterken van kennisuitwisseling tussen de onderzoekswereld en het bedrijfsleven (CRB 2009-935 DEF), blz. 8.

¹⁶ Bron : CRB/NAR-advies dd. 1 april 2009 over het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie in 2010 (CRB 2009-561 DEF, Advies nr. 1678), blz. 9.

¹⁷ Bron : het CRB-advies dd. 17 juli 2009 betreffende het versterken van kennisuitwisseling tussen de onderzoekswereld en het bedrijfsleven (CRB 2009-935 DEF), blz. 9.

Ten slotte wijzen de Raden erop dat kmo's doorgaans weinig toegang hebben tot het proces waarbij normen worden ontwikkeld - meestal op Europees of internationaal niveau - omdat ze over weinig tijd en financiële middelen beschikken. De Raden zijn zich ervan bewust dat het voor kmo's niet (altijd) evident is om deze normen toe te passen daar ze mogelijk niet beschikken over de nodige kennis, faciliteiten of financiële middelen om noodzakelijke investeringen door te voeren teneinde de nieuwe normen te kunnen respecteren. De Raden vestigen er de aandacht op dat normen die totstandkomen zonder (voldoende) rekening te houden met de specifieke kenmerken van kmo's dusdanige lasten kunnen creëren dat ze de concurrentiepositie van de kmo's onderuit halen. De Raden vragen dan ook met aandrang om bij de ontwikkeling van normen rekening te houden met de specifieke kenmerken van de kmo's en om de toegang van kmo's tot het normalisatieproces zoveel mogelijk te faciliteren.

4.7 Bescherming van de intellectuele eigendom

De Raden onderstrepen de noodzaak om, in het kader van de overschakeling op een groene economie, te zorgen voor een afdoende bescherming van de intellectuele eigendom om nieuwe initiatieven niet in de weg te staan en de groeikansen van de innoverende sectoren niet op de helling te zetten.

Octrooien die een manier zijn om intellectuele eigendom te beschermen, beschouwen de Raden als een belangrijk instrument voor het bevorderen van (eco-)innovatie, die op haar beurt noodzakelijk is om succesvol over te schakelen op een groene economie. Ze herinneren eraan dat het octrooisysteem ontwikkeld werd om nieuwe uitvindingen te stimuleren. Bedrijven worden immers niet aangemoedigd om veel inspanningen te leveren op het vlak van O&O als de resultaten nadien door iedereen kosteloos gekopieerd kunnen worden. Een tijdelijk monopolie op de uitvinding, dat de mogelijkheid biedt om de investeringen en de onderzoekskosten verbonden aan de uitvinding terug te verdienen, is dan ook nodig om onderinvesteringen in O&O te vermijden¹⁸.

In de huidige context die wordt gekenmerkt door een internationalisatie van de onderzoeksinspanningen en door een globale verspreiding van kennis, is de bescherming van ideeën volgens de Raden nog belangrijker. Dit geldt zeker voor kmo's, waarvoor creativiteit en innovatie vaak de enige bronnen van competitief voordeel zijn¹⁹.

Volgens de Raden zouden meer en meer bedrijven aangemoedigd moeten worden om een intellectuele eigendomsstrategie centraal te zetten in hun business planning en management strategie²⁰.

Zij wijzen erop dat landen met een effectief systeem van intellectuele eigendom aantrekkelijker zijn voor innovatieve bedrijven - bedrijven die groene jobs creëren - en over het algemeen een sterkere focus op innovatie kennen²¹.

¹⁸ Bron : het CRB-advies dd.20 december 2007 « Werk maken van een gemeenschapsoctrooi en van een sterkere octrooi-cultuur in België (CRB 2007-1531DEF), blz. 5.

¹⁹ Bron : ibidem

²⁰ Bron : ibidem

²¹ Bron : ibidem

De Raden herinneren eraan dat de CRB in zijn advies getiteld "Werk maken van een gemeenschapsoctrooi en van een sterkere octrooicultuur in België" dd. 20 december 2007 onderstreept heeft dat er dringend nood is aan een gemeenschapsoctrooi dat juridische zekerheid biedt en dat goedkoper en eenvoudiger is dan het huidige systeem van bescherming (een bundel van nationale octrooien) dat duidelijke tekortkomingen vertoont en in contradictie is met het steeds verder streven van Europa naar een Europese eenheidsmarkt²².

4.8 Gedragsverandering

Ten slotte zijn de Raden van oordeel dat er in de strijd tegen de klimaatverandering en dus ook in de overgangsfase naar een groene economie een belangrijke rol weggelegd is voor instrumenten die erop gericht zijn het gedrag van de consumenten en de ondernemingen zo veel mogelijk in de goeie (lees : groene) richting te sturen, bv. normen, de milieufiscaliteit en ecocheques die bestemd zijn voor de aankoop van ecologische producten en diensten, producten en diensten dus die een toegevoegde waarde hebben vanuit ecologisch oogpunt.

De Raden herinneren eraan dat ze betreffende de ecocheques op 20 februari 2009 in de NAR de CAO nr. 98 hebben gesloten die de regels vastlegt voor de toekenning en het gebruik van de ecocheques, CAO die in bijlage de lijst bevat van de ecologische producten en diensten die in aanmerking komen voor betaling met ecocheques. Ze herinneren er eveneens aan dat de sociale partners zich ertoe verbonden hebben deze CAO betreffende de ecocheques tegen uiterlijk het laatste kwartaal van 2010 te evalueren.

De Raden zijn van oordeel dat milieubelastingen die een gedragsturend karakter hebben, d.w.z. belastingen die erop gericht zijn milieu-onvriendelijk gedrag te ontmoedigen/wijzigen en die aanzetten tot een milieuvriendelijke(r) consumptie en productie een van de vele instrumenten zijn die de economie in een groene richting kunnen duwen. Dergelijke belastingen moeten beantwoorden aan de tien criteria die vermeld worden in het FRDO-advies dd. 29 november 2009 over een vergroening van de fiscaliteit in het kader van duurzame ontwikkeling en die u terugvindt in bijlage 1.

²² Bron: het CRB-advies dd.20 december 2007 « Werk maken van een gemeenschapsoctrooi en van een sterkere octrooicultuur in België (CRB 2007-1531DEF), blz. 8.

5 Menselijke hulpbronnen

5.1 Onderwijs en opleiding

Tegen de huidige achtergrond van de bestrijding van de klimaatverandering en van de doelstellingen inzake de reductie van vervuulende emissies die België voor zichzelf heeft vastgesteld²³, zijn de Raden van oordeel dat de vrijwaring van het concurrentievermogen in de gemondialiseerde economie m.n. zal afhangen van het vermogen van de ondernemingen om hun activiteiten in de richting van groenere technologieën te verschuiven en/of in de verschillende stappen van hun productieproces milieuvriendelijke procedés en grondstoffen of secundaire stoffen te integreren. Zoals hierboven werd gezegd, zal deze overgang naar een koolstofarme economie leiden tot een wijziging van de structuur van de economie, zowel op het vlak van de productiewijzen, van de vraag naar goederen en diensten als wat het gedrag van de consumenten, van de werkgevers, van de werknemers en van de overheid betreft. Volgens de Raden is het daarom van essentieel belang dat alle actoren op een onderling afgestemde, vooraf geplande en anticiperende wijze te werk gaan, om aldus een sociaal rechtvaardige en verantwoordelijke overgang te kunnen doorvoeren.

In deze context blijken opleiding en onderwijs fundamentele aspecten te zijn om het technologische voordeel van de ondernemingen die een performant innovatieapparaat hebben ontwikkeld of willen ontwikkelen, te handhaven, te versterken en/of uit te breiden. In die zin behoren onderwijs en opleiding op macro-economisch niveau tot de belangrijkste hefboomen van economische groei. De Raden zijn immers van oordeel dat innovatie - en eco-innovatie in het bijzonder - een voortdurende aanpassing van de competenties en de kwalificaties van de werknemers vergt en in de toekomst steeds meer zal vergen. Voor een dergelijke aanpassing moet een beroep worden gedaan op het onderwijs en de voortgezette opleiding van de werknemers, die het ook mogelijk maakt de gebrekkige afstemming tussen aanbod van en vraag naar arbeid, m.a.w. tussen de kwalificaties van de werknemers en de kwalificaties die door de ondernemingen worden gevraagd en gezocht, te verminderen.

De structurele veranderingen die worden veroorzaakt door de beleidsmaatregelen ter bestrijding van de klimaatverandering zullen onvermijdelijk leiden tot o.m. een reffectatie van de werknemers. De sectorale samenstelling van de werkgelegenheid zal hierdoor worden gewijzigd, doordat nieuwe groene banen zullen worden gecreëerd, een "vergroening" van de bestaande banen zal plaatsvinden en een aantal van de huidige banen verloren zal gaan. In dit verband dringen de Raden erop aan dat in het bijzonder aandacht wordt besteed aan de kwaliteit van de in dit kader gecreëerde of hervormde arbeidsplaatsen - m.n. ook wat de gezondheid en de veiligheid van de werknemers betreft - en dat dus niet uitsluitend wordt toegezien op het kwantitatieve aspect ervan: de strijd tegen de klimaatverandering mag immers geenszins als voorwendsel dienen om verslechterde arbeidsvoorwaarden te rechtvaardigen en moet worden gevoerd met inachtneming van de sociale normen.

²³ Energie-/Klimaatpakket

Algemeen gesproken zijn de Raden van oordeel dat onderwijs en opleiding op de volgende vier terreinen cruciale taken te vervullen hebben: productiviteit en groei; inzetbaarheid en aanpassing; beheer van de competenties en interne mobiliteit; (her)inschakeling.²⁴ Ze zijn bijgevolg van mening dat efficiënt investeren in onderwijs en voortgezette opleiding volgens een strategie die zo wordt uitgestippeld en aangepast dat ze de overgang naar een koolstofarme economie vergemakkelijkt, nuttig en waardevol zal zijn voor zowel de werknemers als de werkzoekenden, de ondernemingen en de overheid.

Dit zal des te meer het geval zijn omdat de koolstofarme economie, althans in de eerste fasen van de overgang, steeds hogere en specifiekere kwalificaties zal vergen. Volgens de meeste studies die gewijd waren aan de groene industrieën of aan de eco-industrieën zijn de beroepen die in ons land de dienst zullen uitmaken in het kader van een vergroening van onze economie vooral de technische beroepen met een hoge toegevoegde waarde (landbouwingenieurs, scheikundig ingenieurs, elektriciens, technici, architecten, energie-auditors, wetenschappers, beheerders van polyvalente projecten, deskundigen inzake hernieuwbare energie - onderzoek, installatie, onderhoud, dienstverlening aan de klanten - enz.). In een latere fase van de overgang²⁵ zullen de laagstgeschoolde werknemers, zodra de nieuwe technologieën meer verspreid zijn, allicht arbeidsplaatsen kunnen innemen die verband houden met deze zgn. groene technologieën, op voorwaarde echter dat ze hiertoe een gepaste opleiding hebben genoten, bv. via een bedrijfsstage.

Binnen het specifiekere kader van innovatie en onderzoek en ontwikkeling²⁶ zal België, als het een groene economie wil worden, over meer onderzoekers moeten beschikken dan nu het geval is. Vooral als rekening wordt gehouden met de vergrijzingsproblematiek, waardoor binnenkort een groot deel van het huidige onderzoekerspersoneel zal moeten worden vervangen. Om aan dit gevaar voor een tekort aan onderzoekers het hoofd te bieden, is het in eerste instantie belangrijk de jongeren warm te maken voor wetenschappelijke en technologische opleidingen; in de tweede plaats moet, om een voldoende aantal onderzoekers te garanderen, een aantrekkelijke loopbaan worden geboden onder goede arbeidsvoorwaarden en moet hun de internationale mobiliteit tussen de wetenschappelijke wereld en de bedrijfswereld worden gegarandeerd; in derde instantie moeten onderzoekers uit het buitenland worden aangetrokken. Volgens de Raden moeten investeringen in O&O bovendien aantrekkelijker worden gemaakt voor de ondernemingen.

5.2 *Initiële opleiding*

Afgezien van haar cruciale bijdrage aan de macro-economische componenten waarvan hierboven sprake, speelt initiële opleiding op micro-economisch niveau een belangrijke rol voor de individuen om op de arbeidsmarkt een positie te verwerven.

Volgens de Raden moet in de onderwijssystemen dan ook rekening worden gehouden met deze nieuwe realiteiten die de arbeidswereld beïnvloeden, om hun studenten te leren zich eraan aan te passen en de gepaste houding te ontwikkelen om hun plaats te vinden in de voortdurend veranderende beroepswereld.

²⁴ Bron: Technisch verslag van het secretariaat over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling, CRB 2009-1500 DEF, 12 november 2009, blz. 114

²⁵ Bron: Sleutelgegevens uit het verslag "Werkgelegenheid in Europa" van 2009, mededeling van de Commissie (COM(2009)639 DEF), 23 november 2009

²⁶ Advies betreffende het versterken van kennisuitwisseling tussen de onderzoekswereld en het bedrijfsleven, 17 juni 2009, CRB 2009-935 DEF, blz. 9 tot 11.

5.3 Voortgezette opleiding

Wat het beroepstraject betreft, biedt voortgezette opleiding de mogelijkheid zich nieuwe technieken eigen te maken en zich aan te passen aan de kwalitatieve veranderingen van de wereld van de arbeid. De Raden delen in dit verband mee dat ze onlangs een advies over voortgezette opleiding hebben uitgebracht²⁷, dat interessante punten zou kunnen bevatten in het kader van de overgang naar een koolstofarme economie.

In de beroepen die nieuwe competenties vergen die verband houden met de overgang naar een koolstofarme economie, wordt het onderzoek dag na dag verfijnder en vraagt het van de werknemer een groot vermogen om zich aan te passen aan de nieuwe technologieën.

Dankzij levenslange opleiding kan in onderhavig geval de basisknowhow worden aangevuld met nieuwe kennis die verband houdt met de overgang naar een koolstofarme economie. Deze opleiding bestaat er niet alleen in de leerlingen bewust te maken van de uitdagingen die de strijd tegen de klimaatverandering voor o.m. de wereld van de arbeid inhoudt, maar ook hun in staat te stellen de specifieke technische vaardigheden voor deze nieuwe beroepen te verwerven. Voortgezette opleiding inzake nieuwe competenties die verband houden met de overgang naar een koolstofarme economie zal het mogelijk kunnen maken werknemers van de zwaarst getroffen sectoren, m.n. op het vlak van werkgelegenheid, naar andere sectoren over te hevelen via beleidsmaatregelen die focussen op de klimaatverandering.

Gelet op het belang dat ze hechten aan voortgezette opleiding hebben de sociale gesprekspartners ter zake drie doelstellingen vastgelegd: een financiële doelstelling van 1,9% van de loonmassa van de ondernemingen van de privésector, om zichzelf van de nodige middelen te voorzien om een cultuur van voortgezette opleiding te ontwikkelen; een doelstelling inzake participatiegraad (50% van de werknemers tegen het jaar 2020), die kadert in de Lissabonstrategie, die als doel vooropstelt tegen het jaar 2020 een graad van participatie aan voortgezette opleiding van 12,5% te bereiken en de democratisering van de toegang tot opleidingen te verhogen; een doelstelling inzake de doelgroepen (0,10% van de brutolonen ten gunste van de werkgelegenheid en de opleiding van de doelgroepen), die tot doel heeft een deel van de aan voortgezette opleiding bestede middelen te reserveren voor bepaalde groepen die een bijzonder hoog risico op de arbeidsmarkt lopen.²⁸

Aldus spreken de Raden de wens uit dat de opleidingen i.v.m. de nieuwe competenties die nodig zijn voor de overgang naar een koolstofarme economie langs deze weg toegankelijk kunnen zijn voor iedereen, ongeacht het statuut, de leeftijd en het kwalificatieniveau. De Raden dringen er evenwel op aan dat wordt toegezien op de diversifiëring van deze opleidingen, om aan iedereen kwalificaties aan te bieden die in verhouding staan tot hun verwachtingen en mogelijkheden en die ook kunnen beantwoorden aan de talrijke en uiteenlopende behoeften van de ondernemingen op het vlak van gekwalificeerd personeel.

²⁷ Advies betreffende voortgezette opleiding, CRB 2009-845 DEF, CCR 10, NA 2009-1691

²⁸ Bron: Technisch verslag van het secretariaat over de maximale beschikbare marges voor de loonkostenontwikkeling, CRB 2009-1500 DEF, 12 november 2009, blz. 115.

5.4 Anticiperen op de opleidingsbehoeften

Hoewel de Raden van oordeel zijn dat opleiding en innovatie hand in hand gaan, vestigen ze er de aandacht op dat bepaalde kwalificaties die verbonden zijn aan de overgang naar een koolstofarme economie en die vaak specifiek zijn, volgens de studies waarover ze beschikken zeldzaam zijn op de arbeidsmarkt. Om de tekorten aan gekwalificeerde en ervaren werknemers die zich kunnen aanpassen aan een concurrerende en voortdurend veranderende markt te vermijden, leggen de Raden de klemtoon op de prospectieve dimensie en op het vooraf inspelen op de opleidingsbehoeften. In hun recente advies over voortgezette opleiding²⁹ pleitten de Raden immers voor "de erkenning van het belang en de noodzaak van de professionalisering - plannen, identificeren en vaststellen van de behoeften, organiseren en evalueren - van het beleid van voortgezette opleiding." Ze namen er in dat advies nota van (blz. 18) dat er "in België sinds het einde van de jaren negentig verschillende initiatieven op het vlak van observatie, opsporing van de opleidingsbehoeften en bepaling van de knelpuntenberoepen worden genomen, maar dat geen enkel rigoureuus en in alle sectoren overdraagbaar instrument werd ontwikkeld voor de prospectie van de beroepen, competenties en nieuwe niches. [...] [en dat] op Europees niveau concrete stappen zouden moeten worden gezet om het initiatief "nieuwe competenties voor nieuwe banen" ten uitvoer te leggen. Dit initiatief heeft tot doel te anticiperen op de toekomstige behoeften van de arbeidsmarkt.

Deze noodzaak van anticipatie op de behoeften m.b.t. de nieuwe competenties zal steeds meer de doorslag geven in de thematiek van de groene jobs. Hiertoe pleiten de Raden³⁰ ervoor de ontwikkeling van de geharmoniseerde arbeidsmarkt van een prospectieve dimensie te voorzien door, naar het voorbeeld van sommige landen, een methode en instrumenten te ontwikkelen om vooraf in te spelen op de nieuwe behoeften op de arbeidsmarkt, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar de groene filières.

Vanuit dit oogpunt hebben de Raden een uitvoerige SWOT-analyse van alle betrokken sectoren in België gevraagd. Deze voorafgaande analyse zou het mogelijk hebben gemaakt in eerste instantie de nieuwe competenties te identificeren die noodzakelijk zijn voor de overgang naar een koolstofarme economie en in tweede instantie nieuwe programma's voor initiële en voortgezette opleiding aan te passen of te ontwikkelen om de "kwalificatiemismatch" te verminderen. Met een dergelijke studie als basis zouden de sectoren en de ondernemingen in staat zijn strategische keuzes te maken en de interne mobiliteit te ontwikkelen.

5.5 Risicogroepen

Zoals hierboven al werd aangestipt, drukken de Raden de wens uit dat de opleidingen i.v.m. de groene jobs voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht het statuut, de leeftijd of het kwalificatieniveau.

²⁹ Advies over voortgezette opleiding, CRB 2009-845 DEF, CCR 10, NA 2009-1691

³⁰ Advies voortgezette opleiding, CRB 2009-845 DEF, CCR 10, NA 2009-1691, blz. 18

Algemeen gesproken³¹ pleiten de Raden ervoor dat alle actoren op het vlak van voortgezette opleiding, zowel privé- als overheidsactoren, extra aandacht besteden aan de risicogroepen, meer bepaald de oudere werknemers, de laaggeschoolden, de personen met een handicap en de allochtonen³², wat de toegang tot opleiding betreft. De Raden dringen erop aan dat rekening wordt gehouden met de moeilijkheden van een aantal groepen om toegang te hebben tot voortgezette opleiding. Die extra aandacht bestaat in eerste instantie in een precieze identificatie van deze risicogroepen en in een nauwgezette opsporing van de oorzaken van een lagere participatie aan voortgezette opleiding. De Raden vinden het van essentieel belang ervoor te zorgen dat deze risicogroepen, evenzeer als de andere werknemers, kunnen deelnemen aan de overgang naar een koolstofarme economie.

Niettemin dringen de Raden er voorts op aan dat specifieke maatregelen worden genomen voor de jongeren, zoals ze bepleitten in hun recente advies betreffende de inschakeling van de jonge schoolverlaters op de arbeidsmarkt.³³ In dat advies eisten de Raden de uitvoering van "een aangepast beleid, m.n. door middel van opleiding. Naast de noodzaak van een gericht en actief beleid zal bij het bepalen van het beleid ook een gedifferentieerde en aangepaste aanpak moeten worden nagestreefd, om zo efficiënt mogelijk tegemoet te komen aan de specifieke en individuele behoeften van de jonge werkzoekenden, meer bepaald voor de ongeschoolde jongeren. Een aantal van hen hebben immers nood aan een snelle en actieve begeleiding, terwijl voor anderen een ruimere opvolging door middel van opleidingen of subsidies voor indienstneming noodzakelijk is."

Vanuit hetzelfde oogpunt wijzen de Raden erop dat ze werkzaamheden hebben aangevat om een gemeenschappelijke zuil voor het alternerend onderwijs vast te stellen teneinde het te herwaarderen. In België volgt slechts 3% van de leerlingen deze (erg weinig gewaardeerde) onderwijstak, terwijl dit leertype in landen als Duitsland, Oostenrijk, Denemarken, enz. door meer dan 50% van de leerlingen wordt gevolgd.

5.6 Risico's en kansen

De Raden herinneren er voorts aan dat de aanpassing van de bestaande beroepen en het ontstaan van nieuwe beroepen in de groene filières nieuwe kansen zullen inhouden voor de ondernemingen en de werknemers, maar ook risico's, die zo goed mogelijk dankzij de gepaste begeleidingsmaatregelen moeten worden beperkt. Deze wijzigingen zouden immers bv. een toegenomen beroepsmobiliteit van de werknemers kunnen impliceren, die tegelijk zou kunnen voortvloeien uit wijzigingen in de productie, in de arbeidsvoorwaarden en in de kwaliteit van de werkgelegenheid.

De Raden herinneren er hier aan dat het grootste risico volgens hen zou bestaan in het onvermogen om de kansen die in het kader van de overgang naar een koolstofarme economie worden geboden, aan te grijpen.

³¹ Advies voortgezette opleiding CRB 2009-845 DEF, CCR 10, blz. 21, NA 2009-1691 - RISICOGROEPEN

³² De opsomming van de risicogroepen is afkomstig uit de conclusies van de Werkgelegenheidsconferentie van 2003 en is opgenomen in het advies van de NAR nr. 1449 van 17 december 2003, "IAO-92ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie (juni 2004) - Rapport IV (1) - "Ontwikkeling van menselijke hulpbronnen en opleiding", blz. 4

³³ Advies over maatregelen ter bevordering van de inschakeling van recente schoolverlaters op de arbeidsmarkt van 7 oktober 2009 (CRB 2009-1330, Advies nr. 1702), uittreksel blz. 36

6 Fasen van de komende werkzaamheden

Met onderhavig advies zetten de Raden hun eensluidende algemene visie over de problematiek van de groene jobs uiteen.

Mocht de kennis en de informatie m.b.t. de groene economie aanzienlijk toenemen en een kritieke massa van nieuwe gegevens bereiken, dan verbinden de Raden zich ertoe te onderzoeken welk gevolg aan dit advies moet worden gegeven.

7 Bijlagen

7.1 Bijlage 1

7.1.1 Tien criteria voor een vergroening van de fiscaliteit in het kader van duurzame ontwikkeling

“De FRDO heeft tien criteria opgesteld om na te gaan of voorstellen inzake milieubelastingen of – subsidies inderdaad rekening houden met een aantal ecologische, economische en sociale randvoorwaarden. We sommen ze hierna op. Deze criteria samen vormen een toetsingskader waarmee men kan beoordelen of en in welke mate bepaalde voorstellen de impact op de verschillende dimensies van duurzame ontwikkeling meenemen.

1. We stellen pistes inzake milieufiscaliteit voor wanneer dit instrument effectief en efficiënt is om gegeven milieudoelstellingen te realiseren, in vergelijking en rekening houdend met andere instrumenten: regulerende, normerende, vrijwillige (convenanten), sociale (labelling ...), andere economische instrumenten (bv. emissiehandel).
2. Indien dit nuttig blijkt, combineren we milieufiscaliteit met andere instrumenten om de gestelde doelen te bereiken: we definiëren dan een “policy mix” waarbij instrumenten elkaar aanvullen. Zo zal het doorgaans relevant zijn om de invoering van een milieubelasting aan te vullen met initiatieven voor de communicatie ervan en voor de sensibilisering van de burger en de actoren.
3. Het geheel van de milieufiscale maatregelen die we voorstellen, combineert “aanmoedigende” en “ontmoedigende” maatregelen, en omvat dus zowel belastingverhogingen als belastingverminderingen, vrijstellingen of premies (“wortel en stok” aanpak).
4. Het geheel van de fiscale maatregelen heeft op verschillende domeinen betrekking (energie, transport, huisvesting, gebruik van grondstoffen en hulpbronnen, vervuiling ..) , en mobiliseert verschillende actoren (overheden, gezinnen, ondernemingen: gedeelde maar gedifferentieerde verantwoordelijkheid).
5. Indien de voorgestelde milieubelastingen de minder begoeden per saldo zwaarder treffen (“regressieve” belasting) koppelen we ze aan compenserende maatregelen. Dit kan gebeuren in het instrument zelf (bv. vrijstelling voor bepaalde categorieën of sociale modulering van de belastingtarieven) of via andere instrumenten.
6. Indien de voorgestelde milieubelastingen de competitiviteit van de Belgische bedrijven in het gedrang brengen, koppelen we ze aan compenserende maatregelen om die competitiviteit te waarborgen (bv. vrijstelling voor energie-intensieve bedrijven). Maatregelen dienen op het meest geschikte beleidsniveau te worden genomen om delocalisering van productie en/of consumptie te vermijden, en een coherentie tussen het beleid op de verschillende niveaus dient te worden nagestreefd.

7. De maatregelen mogen het evenwicht van de begroting en de sociale zekerheid niet in gevaar brengen. We moeten er immers rekening mee houden dat deze milieubelastingen die in belangrijke mate "sturend" zijn (op gedragswijziging gericht) en betrekking hebben op goederen/diensten waarvoor de vraag elastisch is, zichzelf op termijn reduceren: de fiscale inkomsten dalen omdat producenten en consumenten voor een aanbevolen en niet belast alternatief kiezen.
8. De vergroening van de fiscaliteit dient globaal budgetaire neutraliteit na te streven: de invoering van nieuwe heffingen gaat in de begroting gepaard met een evenredige vermindering van andere heffingen, met een subsidiëring van het gewenste gedrag ("revenu recycling") of met de financiering van bijvoorbeeld infrastructuurwerken. Er dient hoe dan ook duidelijkheid te zijn over de compensatie voor nieuwe heffingen.
9. Milieubelastingen worden zowel ingevoerd vanuit het principe "de vervuiler betaalt" als vanuit de doelstelling een niet-gewenst gedrag te wijzigen. In dat laatste geval hebben milieubelastingen een uitgesproken "sturend" karakter, en zijn ze bedoeld om tot een duurzamer consumptie en productie aan te zetten. Dan dient de effectiviteit van de maatregel een belangrijk aandachtspunt te zijn. Leidt de belasting tot het beoogde milieu-effect? Hiertoe dienen meetbare doelstellingen vooropgesteld, en de resultaten dienen geëvalueerd zodat bijsturing mogelijk wordt.
10. Milieubelastingen dienen te beantwoorden aan een aantal algemene rechts- en economische principes: non bis in idem (een goed of dienst niet tweemaal op dezelfde manier belasten), proportionaliteit (heffing op een goed of dienst in verhouding tot de externe kost die dit veroorzaakt), een stabiel en voorspelbaar regelgevend kader (o.a. overgangperiode bij invoering maatregelen), en kosteneffectiviteit (de prijs van het innen van de belasting mag niet hoger zijn dan de maatschappelijke baat ervan)."

7.2 *Bijlage 2: Voorbeelden van concrete acties van de sociale gesprekspartners voor de vergroening van de arbeidsplaatsen en de overgang naar een koolstofarme economie*

7.2.1 *Initiatieven van de ondernemingen: binnen de onderneming de acties voor de bestrijding van de klimaatverandering stimuleren*

ENERGIE-EFFICIENTIE: VBO-FORUM EN OPVOLGING

Vanuit de overtuiging dat energie-efficiëntie een essentieel onderdeel is van het antwoord op de klimaatuitdagingen, heeft het VBO op 22 april 2009 een Forum over dit onderwerp georganiseerd. Doelstelling: van België één van de energie-efficiëntste economieën van morgen maken. Ter gelegenheid van dit Forum kon aan de hand van een studie van McKinsey de broodnodige diagnose worden gesteld van het in België bestaande potentieel ter verbetering van de energie-efficiëntie in belangrijke domeinen als het vervoer, de gebouwen, de industrie en de verbruiksgoederen. Het cruciale vraagstuk van de financiering van de investeringen die nodig zijn om dit potentieel effectief te realiseren, kwam eveneens aan bod. Tijdens het Forum werden ook goede praktijken uitgewisseld via getuigenissen van Belgische ondernemingen en van nationale en internationale deskundigen over de ontwikkeling van het energieverbruik in ons land, de mogelijke opties om de energie-efficiëntie van onze economie te verbeteren, de manier waarop dit kan worden gerealiseerd en de kostprijs van dit beleid.

De bewustmaking van de leden van het VBO en, ruimer gesteld, van de Belgische ondernemingen voor energie-efficiëntie eindigt niet met dit eenmalige evenement, waarop het belang van de uitdagingen en van de initiatieven die moeten worden genomen om werkelijk het verbeteringspotentieel te realiseren, naar voren werd gebracht. Er werd m.n. (1) een website ontwikkeld (<http://www.energyefficiency.be/fr/>) en (2) een brochure opgesteld als constante bron van inspiratie en voorts werd (3) een bladzijde van het maandblad Forward gewijd aan een uitwisseling van concrete goede praktijken die Belgische ondernemingen toepassen en die in andere organisaties kunnen worden overgenomen.

VBO PROMOOT BELGISCHE ECO-BUSINESS IN HET BUITENLAND

De Belgische eco-business draagt er in hoge mate toe bij dat rekening wordt gehouden met de wereldwijde milieu- en klimaatuitdagingen, doordat het oplossingen aanreikt die beantwoorden aan de behoeften van de overheid, de bevolking en de lokale ondernemingen. Het systeem is buiten onze landsgrenzen echter nog al te zeer onbekend. Daarom valoriseert het VBO de expertise van onze ondernemingen op het vlak van ecotechnologieën in het buitenland: het verspreidt m.n. de brochure "Belgian eco-business: leading the way!" (<http://www.vbo-feb.be/index.html?page=71&lang=fr>) tijdens economische missies, in zijn contacten met de plaatselijke ondernemers, de industriëlen en de overheid. Deze brochure geeft een overzicht van onze brede waaier van diensten en producten op het vlak van hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, waterbeheer, afvalverwerking, luchtzuivering, duurzame bouw en bodemsanering.

UCM - Cel Leefmilieu

De cel Leefmilieu van de UCM, die in 1998 werd opgericht en in 2001 werd uitgebreid, vervult een voorlichtings-, bewustmakings- en ondersteuningstaak ten behoeve van de zelfstandigen en van de bedrijfsleiders van kmo's/zko's voor alle milieumateries die betrekking hebben op het leven in hun ondernemingen: exploitatievergunningen en -voorwaarden, preventie en beheer van afval, afvalwater, bodemvervuiling, lucht, geluid... Dankzij de steun van het Waalse gewest antwoorden de milieuconsulenten van de UCM op zeer concrete vragen die hun door de bedrijfsleiders ter zake worden gesteld, organiseren ze informatievergaderingen, workshops of seminaries, publiceren ze achtergrondartikelen en brochures, die soms algemeen van aard zijn en dan weer focussen op technische aspecten, onderhouden ze een website en voeren ze pilootexperimenten uit om de impact van zko's op het leefmilieu te verminderen. De acties van de cel Leefmilieu van de UCM zijn gratis.

Unizo-Energiecoach, "KMO voor Kyoto"-ambassadeurs en "KMO voor Kyoto"-charter (Vlaanderen)

In februari 2007 lanceerde Unizo het actieplan "KMO voor Kyoto" dat concrete acties bevat die kmo's kunnen ondernemen om de Kyoto-doelstellingen te realiseren. In het kader van dit plan werd de Energiecoach ontwikkeld, werden ambassadeurs "KMO voor Kyoto" aangesteld en werd het charter "KMO voor Kyoto" opgesteld. De Energiecoach is een praktische map met 11 toetsingslijsten die kmo-ondernemers met eenvoudig toepasbare tips helpen energie te besparen en CO²-emissies te reduceren. De 'KMO voor Kyoto'-ambassadeurs fungeren als voorbeeldbedrijven. De kmo's die het 'KMO voor Kyoto'-charter hebben ondertekend, engageren zich ertoe om tegen 2012 te streven naar een effectieve vermindering van het globaal energieverbruik met 7,5% en naar een vermindering van de gemiddelde CO²-emissies van hun wagenpark met minstens 15%.

7.2.2 Initiatief van de vakbonden: de vakbondsafgevaardigden bewust maken en informeren, opdat milieukwesties met de werkgever worden besproken binnen de ondernemingsraad

RISE (Wallonië)

RISE (het Réseau Intersyndical de Sensibilisation à l'Environnement) werd in oktober 1996 op initiatief van de Waalse vleugels van het ABVV en het ACV opgericht om ondersteuning te bieden aan de vakbondsafgevaardigden op het vlak van milieukwesties, teneinde het sociaal overleg op milieuvlak in de ondernemingen te stimuleren en de afgevaardigden beter in staat te stellen tussenbeide te komen in milieuvraagstukken en om de werknemers en hun vertegenwoordigers bewust te maken van de milieuproblematiek. Met de ondersteuning van het Waalse gewest vormt het RISE een belangrijk instrument ter begeleiding van de werknemersvertegenwoordigers voor thema's als afval, energiebesparingen, klimaat, ecoconsumptie of milieubeheer van de ondernemingen. Vanaf 2004 heeft het Waalse gewest ook de wens uitgedrukt een kaderovereenkomst te sluiten met de gezamenlijke Waalse sociaaleconomische actoren (de Union wallonne des entreprises, de UCM en de drie vakbonden) om hun acties ter bewustmaking, voorlichting en opleiding van hun doelpubliek op het vlak van leefmilieu voort te zetten

BRISE (BRUSSEL)

Naar analogie met de Waalse RISE-ervaring, maar specifiek gericht op het sociaaleconomische landschap van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, werd in 2006 op initiatief van de vakbonden (ABVV, ACV en ACLVB), met de steun van Leefmilieu Brussel en van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het netwerk BRISE (Brussels Intersyndicaal Netwerk voor Sensibilisering rond Milieu) opgericht. BRISE heeft als doel de vakbondsafgevaardigden te ondersteunen, opdat ze een ecodynamische handelwijze binnen hun eigen bedrijf kunnen bevorderen, met de bedoeling later ook banen te kunnen ontwikkelen in de sectoren die zowel de gezondheid van de werknemers als het leefmilieu ten goede komen.

Arbeid & Milieu vzw (Vlaanderen)

De vzw Arbeid & Milieu is een samenwerkingsverband tussen de milieubeweging (Bond Beter Leefmilieu) en de vakbonden (ABVV, ACLVB en ACV) in Vlaanderen dat wil bijdragen aan een sociaal en ecologisch verantwoorde economie en samenleving. Dit doet de vzw door : 1) regelmatig debatten, studiedagen en rondetafels over sociale en milieuthema's te organiseren; 2) informatie te verspreiden via het A&M Magazine dat reportages, interviews, bedrijfsdossiers, opiniestukken en achtergrondartikels bevat over sociaalecologische thema's; 3) onderzoeksprojecten uit te voeren die een meerwaarde betekenen voor de syndicale werking in de bedrijven.

7.2.3 Initiatief dat resulteert uit het federaal interprofessioneel sociaal overleg: "groene" consumptie stimuleren

Ecocheques

De ecocheques zijn cheques waarmee de werknemers milieuvriendelijke producten en diensten kunnen verwerven die uitdrukkelijk vermeld staan in de lijst die als bijlage werd bijgevoegd bij cao nr. 98 betreffende de ecocheques dd. 20 februari 2009. De ecocheque is een supplement dat de werkgever aan zijn werknemers betaalt. Deze cheque kan geenszins dienen als vervanging of omzetting van loon, premies, voordelen in natura of enig ander voordeel. Het systeem van de ecocheques moet tegen einde 2010 worden geëvalueerd.
